

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSIOSIOS RINKIMŲ KOMISIJOS POLITINĖS
REKLAMOS IR PAPIRKIMŲ TYRIMO DARBO GRUPĖS**

IŠVADA

**DĖL TAURAGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS NR. 50 RINKIMŲ KOMISIJOS
2019 M. VASARIO 11 D. SPRENDIMO NR. SP-12 PAGRĮSTUMO**

2019 m. liepos 10 d. Nr. 3-95 (1.2)
Vilnius

Lietuvos Respublikos vyriausioji rinkimų komisija (toliau – VRK), atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdžio Tauragės skyriaus atstovės rinkimams B. S. 2019 m. vasario 14 d. skundą „Dėl Tauragės rajono savivaldybės Nr. 50 rinkimų komisijos 2019 m. vasario 11 d. sprendimo Nr. Sp-12“ (toliau – skundas), pavedė VRK Politinės reklamos ir papirkimų tyrimo darbo grupei (toliau – VRK tyrimo darbo grupė) išnagrinėti, ar Tauragės rajono savivaldybės Nr. 50 rinkimų komisijos (toliau – Tauragės SRK) Tyrimo grupės 2019 m. vasario 8 d. išvadoje „Dėl LSDP Tauragės skyriaus kandidatų į tarybos narius Petro Petrošiaus, Palmyros Gylienės ir kandidato į merus Dariaus Petrošiaus galimo Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 6 straipsnio nuostatų pažeidimo“ (toliau – tyrimo išvada), kuriai Tauragės SRK pritarė 2019 m. vasario 11 d. sprendimu Nr. Sp-12 „Dėl Tauragės rajono savivaldybės Nr. 50 rinkimų komisijos rinkėjų galimo papirkimo atvejo tyrimo grupės išvados patvirtinimo“, buvo tinkamai išnagrinėtos visos aplinkybės, susijusios su Lietuvos socialdemokratų partijos (toliau – LSDP) Tauragės skyriaus narių vizitu į Lauksargių globos namus 2018 m. gruodžio mėn.

VRK tyrimo darbo grupę sudaro VRK nariai Aistė Žilinskienė (vadovė), Svetlana Misevičienė ir Vincentas Vobolevičius. VRK tyrimo darbo grupei talkina VRK nariai Andrius Puksas ir Tauras Rutkūnas.

I. Nustatytos aplinkybės

Tauragės SRK 2019 m. sausio 8 d. gavo skundą su iš socialinio tinklo „Facebook“ paimtomis nuotraukomis dėl galimai vykdyto rinkėjų papirkinėjimo 2018 m. gruodžio mėn. Pateiktoje medžiagoje teigiama, kad LSDP Tauragės skyriaus kandidatų į tarybos narius Prano Petrošiaus, Palmyros Gylienės ir kandidato į merus Dariaus Petrošiaus apsilankymo Lauksargių globos namuose (Šlaito g. 5, Lauksargių k., Lauksargių sen., Tauragės r.) metu šių globos namų gyventojams buvo dalijamos dovanos.

Tyrimą atliko Tauragės SRK tyrimo grupė. Tyrimo metu nustatyta:

1. LSDP Tauragės skyriaus nariai P. Petrošius, P. Gylienė (kandidatai į tarybos narius) ir D. Petrošius (kandidatas į merus) 2018 m. gruodžio mėn. (jau prasidėjus 2019 m. kovo 3 d. savivaldybių tarybų rinkimų politinei kampanijai) lankėsi Lauksargių globos namuose. Tai patvirtina ir 2018 m. gruodžio 22 d. socialiniame tinkle „Facebook“ įkeltos vizito nuotraukos. *„Nuotraukose matosi, kaip minimi asmenys Lauksargių globos namų gyventojams įteikinėja dovanas bei vokus su galimai politine reklama – atviruku sveikinimu“.*

2. Tyrimo grupė apklausė Lauksargių globos namų vadovę J. Č., administratorę V. A. bei kelis globos gyventojus. Iš gautų atsakymų paaiškėjo:

2.1. Vizitas buvo suderintas su kandidate į tarybos narius P. Gyliene ir truko trumpai. Šio konkretaus vizito metu Lauksargių globos namų gyventojai buvo pasveikinti su šv. Kalėdomis.

2.2. Atkreiptas dėmesys į tai, kad tokie vizitai organizuojami reguliariai, šventiniu laikotarpiu atvyksta daug svečių. Kandidatas į tarybos narius P. Petrošius – nuolatinis svečias.

2.3. Kiekvieną kartą Lauksargių globos namų gyventojams įteikiamos dovanos. *„Visada, daugybę metų iš eilės, kada jie atvyksta, atveža vaisių, saldumynų“.*

2.4. Vizito metu nebuvo kalbama apie LSDP, artėjančius rinkimus, galimus kandidatus, taip pat atskirai kaip politinės kampanijos dalyviai nebuvo pristatomi atvykę svečiai.

2.5. *„Dovanos dovanojo Kalėdų senelis atvykęs kartu su svečiais. Atvykę svečiai padėjo išdalinti dovanas. Kiek teko matyti tai buvo obuoliai, saldainiai, sausainiai. Renginio metu nebuvo kalbėta, nuo ko dovanos skirtos. Prie dovanų buvo ir vokai su juose esančiais sveikinimo atvirukais“.*

2.6. Dalis Lauksargių globos namų gyventojų žinojo, kas yra atvykę svečiai, tačiau patvirtino, kad apie rinkimus ir galimus kandidatus vizito metu kalbėta nebuvo.

2.7. Buvo įvertintas ir vienam iš Lauksargių globos namų gyventojų padovanotas atvirukas: *„Atvirukas pažymėtas politinės reklamos ženkliniu. Ant atviruko išorinės pusės yra užrašai „Linksmų švenčių!“ ir „Tauragiškių vardu“. Atviruko viduje yra sveikinimas, kuris pasirašytas „Pagarbiai dr. Darius Petrošius“. Sveikinimo tekstas ir pasirašiusio asmens vardas, pavardė užrašyti vienodu šriftu ir dydžiu. Sveikinimo turinys susijęs su Kalėdomis“.*

3. Tyrimo grupė 2019 m. sausio 11 d. raštu kreipėsi ir į LSDP Tauragės skyriaus narius P. Petrošių, P. Gylienę (kandidatus į tarybos narius) bei D. Petrošių (kandidatą į merus). Buvo pateikti beveik identiški atsakymai. *„LSDP Tauragės skyrius su Lauksargių globos namais bendradarbiauja jau nuo 2003 metų. Kiekvienais metais prieš šv. Velykas ir šv. Kalėdas lankosi pas senelius ir įteikia simbolines šventines dovanėles. Tai yra tradicinė LSDP Tauragės skyriaus veikla, ne vienkartinis veiksmas. Ši veikla tęsiasi jau 15 metų, apmokama iš partijos skyriaus lėšų. Vizito tikslas – tradiciškai pasveikinti globos namų gyventojus su šventėmis, kaip ir kiekvienais metais. Kalėdų senelis įteikė tradicines dovanėles, kurios buvo: apelsinai, obuoliai, sausainiai, kalėdinis sveikinimas. Vizito metu nebuvo agituota ar kalbėta apie rinkimus, tai tradicinė skyriaus veikla nepriklausomai nuo to, ar rinkimai vyksta ar vyks. Dovanos teikiamos tradiciškai LSDP Tauragės skyriaus vardu. Tokio pobūdžio vizitai organizuojami 15 metų prieš šv. Velykas ir Kūčias. Dovanos perkamos iš LSDP Tauragės skyriaus lėšų“.*

4. P. Petrošiaus, P. Gylienės ir D. Petrošiaus socialinio tinklo „Facebook“ paskyrų turinio patikrinimo rezultatai patvirtino teiginius, kad vizitai yra reguliarūs (rasti duomenys iš 2016, 2017 ir 2018 m. vizitų).

5. Nustatyta, kad dovanos buvo įteikiamos LSDP simbolika pažymėtuose maišeliuose: *„Iš nuotraukų matyti, kad globos namų gyventojams vizitų metu taip pat buvo įteikiamos dovanos, įpakuotos su LSDP simbolika pažymėtais maišeliais“.*

6. Iš P. Petrošiaus pateiktų duomenų nustatyta, kad 2018 m. gruodžio mėn. dovanoms buvo išleista 110,57 Eur, maišeliai su LSDP simbolika gauti nemokamai, Kalėdų senelis – LSDP Tauragės skyriaus neatlygintina pagalba, įteikti sveikinimai apmokėti iš LSDP Tauragės skyriaus rinkimų sąskaitos. Už 2013–2018 m. pateiktos sąskaitos faktūros parodė, jog tradiciškai buvo perkamos tos pačios ar panašios prekės (sausainiai, mandarinai, saldainiai).

Tauragės SRK tyrimo grupė, įvertinusi visą surinktą medžiagą, 2019 m. vasario 8 d. išvadoje pažymėjo, kad *„LSDP Tauragės skyriaus organizuojami vizitai į Lauksargių globos namus prieš didžiąsias metų šventes yra analogiška veikla, vykstanti mažiausiai 5 metus iš eilės, dovanos įteikiamos įpakuotos į LSDP ženklų pažymėtus maišelius. Vizitų metu įprastai įteikiamos menkavertės dovanos (mandarinai, saldainiai, sausainiai), kurios skiriamos iš LSDP Tauragės skyriaus lėšų. Vizitų metu*

įteikiama tiek dovanų, kiek tuo metu globos namuose būna gyventojų, kiekvienais metais išleidžiamos sumos yra panašios ir skiriasi iki kelių dešimčių eurų, o vizitų metu nėra agituojama dalyvauti/nedalyvauti, balsuoti/nebalsuoti už konkrečius kandidatus, partijų rinkimuose“.

Tauragės SRK tyrimo grupė konstatavo, kad tinkamai pažymėtų atvirukų dalijimas nepažeidžia Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo (toliau – Įstatymas) 6 straipsnio 2 dalies nuostatų.

Atsižvelgiant į išdėstytą ir akcentuojant nuolatinį vizitų pobūdį (nuolatinė veikla), buvo prieita prie išvados, kad kandidatai į savivaldybės tarybos narius Pranas Petrošius, Palmyra Gylienė ir kandidatas į merus Darius Petrošius Įstatymo 6 straipsnio nuostatų nepažeidė.

Tauragės SRK tyrimo grupė įvertino ir galimas abejones dėl tokios minėtų asmenų veiklos politinės kampanijos laikotarpiu bei atkreipė dėmesį į tai, jog vykstant politinei kampanijai nuo tokių veiksmų reikėtų (derėtų) susilaikyti: *„Ypač atkreiptinas kandidato į merus LSDP nario Dariaus Petrošiaus dėmesys į jo veiksmus, kuris nors ir nurodė, kad lankėsi Lauksargių globos namuose kaip LSDP Tauragės skyriaus atstovas ir to įstatymai nedraudžia, tačiau įteikindamas kalėdinius sveikinimus, nors ir nėra duomenų, kad juos įteikinėjo kaip kandidatas į merus, kartu su nuo partijos teikiamomis dovanomis galėjo sukelti abejonių ir gali būti prilygintas rinkėjų papirkimui“.*

Tauragės SRK tyrimo grupė pasiūlė:

1. Pritarti išvadai, kad kandidatai į savivaldybės tarybos narius Pranas Petrošius, Palmyra Gylienė ir kandidatas į merus Darius Petrošius nepažeidė Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 6 straipsnio nuostatų.

2. Pareikšti pastabą kandidatams į Tauragės rajono savivaldybės tarybos narius Pranui Petrošiui, Palmyrai Gylienei ir kandidatui į Tauragės rajono savivaldybės merus – Dariui Petrošiui, kad asmenys, numatantys būti ar esantys kandidatais savivaldybių tarybų rinkimuose, politinės kampanijos metu neturėtų atlikti veiksmų (dovanų, paramos teikimo ir kt.), kurie galėtų sukelti abejonių dėl poveikio rinkėjų valiai.

Šiai Tauragės SRK tyrimo grupės išvadai 2019 m. vasario 11 d. sprendimu Nr. Sp-12 „Dėl Tauragės rajono savivaldybės Nr. 50 rinkimų komisijos rinkėjų galimo papirkimo atvejo tyrimo grupės išvados patvirtinimo“ pritarė Tauragės SRK.

2019 m. vasario 14 d. skunde pritariama teiginiams, kad 2018 m. gruodžio mėn. vizitas į Lauksargių globos namus – tęstinės veiklos vykdymas, tačiau atkreipiamas dėmesys, kad:

1. Nepaisant veiklos tęstinumo, būtina laikytis Įstatymo nustatytų reikalavimų. Mažareikšmės dovanos draudžiamos, o dovanų pakuotės turėjo būti neutralios (t. y. ne su LSDP simbolika).

2. Atitinkamai pažymėtų atvirukų įteikimas įrodo agitacijos faktą ir leidžia identifikuoti dovanų dovanotojus. Atkreipiamas dėmesys į tai, kad D. Petrošius prieš tai asmeninių atvirukų nėra teikęs globos namų gyventojams. *„Jei tai būtų tradicinis sveikinimas ir nieko bendro neturintis su agitacija, atvirukas būtų pasirašytas LSDP Tauragės skyriaus vardu arba bent jau skyriaus pirmininko vardu“.*

3. Dovanų ir atviruko įteikimas tuo pat metu įrodo, kad abu veiksmai tarpusavyje susiję (*„tai akivaizdžiai rodo, kad vizitas globos namuose jau buvo nebe kaip tradicinis lankymasis – renginys, o kaip rinkimu agitacija“*).

Anot skundo autoriaus, toks elgesys pažeidžia Įstatymo 6 straipsnio 1 dalį.

II. Aktualus teisinis reguliavimas

Įstatymo 6 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad *prasidėjus rinkimų politinei kampanijai, tai yra nuo rinkimų datos paskelbimo iki šio įstatymo nustatyto rinkimų agitacijos kampanijos laikotarpio pabaigos, taip pat rinkimų dieną draudžiama tiesiogiai ar netiesiogiai pirkti rinkėjų balsus, dovanomis, paslaugomis ar kitokiu atlyginimu skatinti rinkėją ar rinkimų teisę turintį asmenį dalyvauti arba nedalyvauti rinkimuose ir (arba) balsuoti už arba prieš vieną ar kitą numatomą kelti kandidatą ar numatantį išsikelti kandidatą į savivaldybės tarybos narius – merus asmenį, kandidatą arba kandidatų sąrašą, taip pat žadėti už balsavimą atsilyginti rinkėjams po rinkimų turint tikslą paveikti rinkėjų valią dėl konkrečių politinių partijų ar kandidatų arba numatomų kelti kandidatais asmenų ir taip trukdyti piliečiams įgyvendinti rinkimų teisę.*

Galiojanti (galiojo ir skundžiamų veiksmų atlikimo momentu) Įstatymo redakcija nenumato mažareikšmių dovanų dovanojimo galimybės.

Pagal Rinkėjų galimų papirkimo atvejų tyrimo ir vertinimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos 2017 m. vasario 23 d. sprendimu Nr. Sp-47 (toliau – Papirkimų tyrimo aprašas), 4 punktą rinkėjų papirkimas gali pasireikšti:

1) tiesioginiu ar netiesioginiu rinkėjų balsų pirkimu;

2) dovanų ar kitokio atlyginimo rinkėjams teikimu, skatinant rinkėją (rinkėjus) dalyvauti arba nedalyvauti rinkimuose ir (arba) balsuoti už arba prieš vieną ar kitą asmenį, kurį numatoma kelti kandidatą, kandidatą arba kandidatų sąrašą;

3) pažadu už balsavimą atsilyginti rinkėjams po rinkimų turint tikslą paveikti rinkėjų valią dėl konkrečių politinių partijų, visuomeninių rinkimų komitetų, kandidatų arba asmenų, kuriuos numatoma kelti kandidatais;

4) rinkėjo palenkimu už jam pačiam ar kitiems asmenims duodamus ar žadamus pinigus ar kitokias materialines vertybes bei tokio pobūdžio paslaugas ar lengvatas balsuoti už ar prieš konkrečią politinę partiją, visuomeninį rinkimų komitetą, kandidatą arba asmenį, kurį planuojama kelti kandidatą.

Papirkimų tyrimo aprašo 5 punkte numatyta, kad *rinkėjų papirkimu nelaikomas spausdintos medžiagos (veiklos ar rinkimų programos, biografijos ar kitokių informacinio turinio lankstinukų, kalendorių, atvirukų, lipdukų), pažymėtos politinės partijos, visuomeninio rinkimų komiteto, kandidatų sąrašo, kandidato ar asmens, numatomo kelti ar numatančio išsikelti kandidatą, simbolika, neatlygintinis platinimas.*

III. Vertinimas

VRK tyrimo darbo grupė, atlikusį tyrimą priėjo prie išvados, kad Tauragės SRK tyrimo grupė procedūriškai tinkamai atliko tyrimą – įvertino visą surinktą medžiagą, apklausė liudytojus, kreipėsi dėl tyrimui reikšmingos medžiagos pateikimo į kandidatus į savivaldybės tarybos narius Praną Petrošių, Palmyrą Gylienę ir kandidatą į merus Darių Petrošių, šią medžiagą gavo ir ją įvertino.

Apklausti liudininkai patvirtino, kad vizitai per šventes į Lauksargių globos namus vykdomi jau ne pirmus metus, tai – nuolatinės, tęstinės veiklos dalis. Šių vizitų metu kasmet yra dalijamos analogiškos dovanos (tai nebuvo išskirtinės dovanos). Vizitu metu nėra atviro agitavimo už partiją ar konkrečius asmenis, neraginama dalyvauti arba nedalyvauti rinkimuose.

Tauragės SRK tyrimo grupė išvadoje paminėjo: „vizitų metu įprastai įteikiamos menkavertės dovanos (mandarinai, saldainiai, sausainiai)“. Tačiau atkreipiamas dėmesys, kad galiojanti (galiojo ir skundžiamų veiksmų atlikimo momentu) Įstatymo redakcija nenumato nei mažareikšmių, nei „menkaverčių“ dovanų. Papirkimo faktas nepriklauso nuo jam atlikti panaudoto objekto vertės.

Skunde atkreipiamas dėmesys, kad nepaisant vykdomos tradicinės veiklos (dėl šios dalies ginčo nėra), dovanos buvo įteikiamos LSDP simbolika pažymėtuose maišeliuose, o įteikiamas atvirukas buvo su užrašu „Politinė reklama bus apmokėta iš LSDP Tauragės skyriaus rinkiminės sąskaitos. Užs. Nr. 18-07, spausdino UAB „Reklamanija“. 3 000 egz.“.

Dovanos gavimas kartu su aiškia nuoroda, kas yra dovanotojas (LSDP simbolika pažymėtas maišelis bei atvirukas), taip pat politinė reklama pažymėto atviruko įteikimas, rinkimų politinės kampanijos metu pagrįstai gali dovanos gavėjui sudaryti įspūdį, kad dovana – politinės kampanijos dalis. Potencialus rinkėjas gautą dovaną galėjo suprasti ir vertinti kaip skatinimą balsuoti už dovanotoją, kuris aiškiai nurodomas per papildomai suteikiamas priemones.

Apibendrinami tai, kas pirmiau išdėstyta, VRK tyrimo grupės nariai siūlo:

Panaikinti Tauragės rajono savivaldybės Nr. 50 rinkimų komisijos 2019 m. vasario 11 d. sprendimą Nr. Sp-12 „Dėl Tauragės rajono savivaldybės Nr. 50 rinkimų komisijos rinkėjų galimo papirkimo atvejo tyrimo grupės išvados patvirtinimo“ sprendimą dalyje, kuria kandidatai į savivaldybės tarybos narius Pranas Petrošius, Palmyra Gylienė ir kandidatas į merus Darius Petrošius buvo pripažinti nepažeidę Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 6 straipsnio nuostatų.

VRK narė, Darbo grupės vadovė

Aistė Žilinskienė

VRK pirmininko pavaduotojas

Andrius Puksas

VRK pirmininko pavaduotoja – sekretorė

Svetlana Misevičienė

VRK narys

Tauras Rutkūnas

VRK narys

Vincentas Vobolevičius